

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. praeceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Sectio IV. Abortus idem causaliter, vel dubiè causatus.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

sequatur effectus, erisne irregularis? Omnis
eristu: & non erit alter persuasus non impe-
dens. Ne mireris: Nam alter licet immediatim
se habeat ad abortum vel homicidium, tamen
merè negativè se habet, purâ omissione, cui
SS. Canonibus non est imposita irregularitas:
at verò tu maligne dissuasor, etsi remotius uter-
beas ad abortum vel homicidium, habes tamen
te positivè maximè, per actum dissuadendi, et
que positivè influis in mortem secutam, ex
dissuasione: cui actui positivo & cooperatio-
clarè conjuncta est irregularitas à Sacris Cano-
nibus. Ita *Suarez, Sayrus, Vega, Megala apud*
Dianam p. 4. tr. 2. resol. 7. in fine (sed dis-
tinentem cum *Avila & Laymanno* supra citato
& tenet etiam *Tamburinus cit. tr. 4. c. 15. §. 9.*
n. 10. At nunquid in nostro casu etiam censura
Sixtinæ subjacebis? Credo omninò, quod sic.
Nam certè positivè præstas saltem favorem ad
abortum: favorem autem præbentes clarè ex-
primit dicta Constitutio.

SECTIO IV.

Abortus idem casualiter vel dubiè causatus

SUMMARIUM.

739. Abortus casualis, indirectè voluntarius quando
peccatum?
740. An pœnas incurrat dans operam rei licitæ?
741. Vel rei illicitæ?
742. Ac etiam mandans, vel suadens talem rem vel actio-
nem licitam vel illicitam?
743. Ex abortu casuali mixto indirectè tantum volun-
tario non incurritur excommunicatio, sive quis
operam rei licitæ, sive illicitæ.

Secl. IV. De abortu fetus animati. 747

744. Ex abortu merè casu & simpliciter involuntario nulla pena incurritur.

746. Nisi actio alia ea ipsa ratione sit prohibita, ut Clericis & Monachis usus Chyrurgia.

747. Aut hic & nunc nimis periculosa.

748. Quid de abortu vel homicidio merè casuali ex errore facto?

749. Pro abortu vel homicidio dubiè causato ponuntur tres regule quoad penas.

A Bortus casualis generatim dicitur, qui fit⁷³⁸ vel sequitur ex actione aliqua vel omissione præter directam operantis intentionem, ideòq; directè saltem & in se involuntariè. Et hinc dicitur alius *casualis mixtus*, & indirectè in sua causa adhuc voluntarius, cum quis scil. aliquid agit, undè prævidet, nec tamen satis præcavet abortum secuturum: sic enim partim casualis est, quatenus fit præter directam intentionem operantis: partim adhuc voluntarius est in sua causa indirectè: qui enim vult agere aliquid, undè prævidet, nec præcavet alterius mortem causandam, eo ipso indirectè, in sua causa volita vult ipsam mortem. Alius est abortus merè casualis & simpliciter involuntarius, qui fit præter omnem directam & indirectam operantis intentionem, cum quis nimirum aliquid agit, ex quo nec prævidet, nec prævidere debuit abortum secuturum: aut si quid periculi prævidet, illud sufficienti diligentia adhibita præcavere studuit. Tandem dubiè causatus abortus potest esse dupliciter. Primò sic: ut dubitetur de ipso corpore delicti, sitne revera ex alicujus actione abortus secutus, nec ne?

Secundum

Secundò sic : ut constet de corpore delicti le abortu secuto, dubitetur solùm de causalitate le efficacia cooperationis ad illum effectum. R postea exemplis manifesta fiet. Pro re & Jurim & Opinionum varietate valdè perplexa & intricatâ, quoad irregularitatem, aliasque penas incurrendas, dabo pro coronide tres Regula fortè Confessario non inutiles. Loquimur in pte de abortu fœtûs animati : Eadem autem omnia sunt de quolibet homicidio illicito, mortaliter, causaliter, & dubiè causato.

Abortus casualis mixtus, indirectè voluntarius.

739 **E**ST peccatum mortale, vel veniale, pro tione majoris vel minoris, & periculo causando, & culpæ vel negligentia in cavendo ac proindè mortale erit, & irregularitatem inducet, quando actio de se est efficax & periculosa ad abortum vel homicidium causandum, & culpa seu negligentia in cavendo lata seu gravis est : secus, si actio de se non ita periculosa, aut licet periculosa, culpa tamen in cavendo levis sit : sive deindè aliquis det operam rei licitæ, seu illicitæ : sive in aliâ, sive in ipsâ materiâ homicidii. Ratio peccati clara est : Quandocunque enim aliquod opus directè facere illicitum est, etiam per se illicitum erit illud indirectè facere, quia prævisi causam voluntariè ponendo, nisi urgentissima causa ita operantem excusans moralitatem cooperationis tollat, & permissionem justifi efficiat, ut *supra* n. 711. & 712. admissum est : irre-

irregularitate autem meritò puniunt Sacri Canones, non tantum homicidium voluntarium in se, sed omnem etiam actionem ad homicidium culpabiliter concurrentem: atque adeò etiam abortum aliudve homicidium casuale indirectè & in suâ causâ voluntarium, ut liquidò constat variis textibus *tit. de homicidio*. partim infra adferendis: & signatè exprimit Canon XI. *de cetero noveris, quòd Diaconus, qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.*

Quando quis dat operam rei licitæ quantumvis periculosæ ad prævisum abortum vel homicidium causandum, effectu secuto, tunc solum irregularitatem contrahit, si culpa in cavendo lata, gravis & mortalis fuit, aliàs non. Ratio est: quia hæc irregularitas est ex delicto; sed non est verosimile gravissimam irregularitatis pœnam esse impositam delicto levi & veniali tantum. Cum ergò in ipsâ actione licitâ, quæ est causa abortus vel homicidii, nulla sit culpa, requiritur, ut ex parte negligentia cavendi culpa sit gravis & mortalis. Exempla habes, & hac ratione intelliges. in *Jure c. Presbyterum. de homicidio*. ubi pronuntiatur irregularis Presbyter, qui causâ disciplinæ percussit puerum in capite, undè postea mortuus est: quia nimirum correctio fuit immoderata cum lata culpa. *Etc. continebatur ib.* declaratur irregularis Diaconus, quòd, dum falce præinctus, colluderet cum laico, & hic victor, juxta conditionem, ludi, ejus tergo velut inequi-

quitaturus infiliens, ejus falce graviter vulne-
tus objerit: imputabatur enim in culpam latam
quod gnarus conditionis ludi, falce non per
deposita colludens, non caverit periculum,
rectè notat Filliucius *tr. 20. c. 3. q. 3.* Idem dicitur
in nostro casu similiter eveniente: ut si pater
vel parens mulierem vel filiam prægnantem
stè castigans; modumque culpabiliter exco-
ei abortum causet: si maritus in copula cum
uxore prægnante incautà violentiâ foetum ex-
tinguat, vel abortiri faciat, &c. Idque à foris
dicendum erit in copulâ illicitâ cum prægna-
te. Quinimò universaliter: quando quis dat
operam rei illicitæ de se periculosa vel effica-
ad abortum vel homicidium prævisum cau-
dum, non semper requiri culpam latam & mor-
talem, sed sufficere sæpè levem & veniale in co-
vendo negligentiam ad irregularitatem contra-
hendam sentiunt satis communiter Doctores
apud Laym. *cit. tr. 3. c. 10. n. 4.* consentientes,
ex eo quod longè faciliùs incurratur irregulari-
tas, quando quis dat operam rei illicitæ, quam
cùm quis opus licitum exercet, ut significat
passim Canones *c. Ad audientiam* & *seq.*
Cum ergò in actione licitâ requiratur culpa gra-
vis, consequenter in actione illicitâ sufficiet etiam
culpa levis. Sed stat sententia.

741 Etiam cùm quis dat operam rei illicitæ, sive
in aliâ, sive in ipsâ homicidii materiâ, etiam
periculosâ, nunquam in foro conscientie in-
curritur irregularitas ex delicto homicidii co-
sualis.

casualis, nisi culpa seu negligentia in cavendo homicidio lata & mortalis fuerit: ut proinde tutò nemo se censeat irregularem in foro conscientiae, nisi delictum commissum sit mortale in ipso genere homicidii. Ita *Henriquez*, *Avila*, *Suarez*, *Coninck*, aliisque citatis Tamburinus hinc. 15. §. 2. a. n. 12. eamque doctrinam probabilem & in praxi tutam censet ipse Layman l. c. Ratio est: quia irregularitas ex delicto homicidii casualis per Sacros Canones non inducitur ex eo, quòd opus in se licitum vel illicitum aut periculosum sit: sed ex eo, quòd ex tali opere culpabiliter inferatur mors homini; æquitas autem non patitur, ex levi solùm culpā induci pœnam tam gravem. Discrimen ergò illud, an homicidium sequatur ex actione licitā vel illicitā pertinet solùm ad forum externum ad hanc ipsam culpam discernendam: nam in foro externo præsumi solet eum, qui operam dedit rei illicitæ, ex quā homicidium secutum est, non nisi latā culpā causam homicidii præbuisse: ex quā præsumptione *c. sicut ex literarum. de homicid.* Pontifex meritò pronuntiavit irregularem Presbyterum illum, qui mulierem gravidam per ludum incautè zonā traxit, abortu indè secuto: meritò enim præsumpsit gravem culpam & temeritatem, & fortè etiam directam abortus procurandi intentionem, ut ex contextu videtur innui: atque ita in similibus casibus in jure repertis. Et universaliter: si des operam rei illicitæ valdè periculosæ ad abortum vel homi-

homicidium causandum v. g. mulierem gra-
dam atrociter verberando ex iracundiâ, homi-
nem fuste vel ensē cæsim in capite feriendo, &c.
semper in foro externo pronuntiandus etis ir-
regularis : idque ex delicto homicidii voluntarii
potius, quàm casualis, ut infra de abortu merè
casuali rursus notabo. Atqui in foro conscientie
præsumptio cedit veritati : ergo cuicumque
etiam illicitæ & periculosæ dederis operam, o-
quâ præter intentionem tuam secutus est abor-
tus, vel aliud homicidium, si tibi constet culpam
gravem & mortalem non intercessisse in cavendo
homicidio, sed levem & venialem v. g. inco-
vertentiam, præcipitantiam, &c. tutò in con-
scientiâ ne censeas te irregularem (quidquid
præsumatur in foro externo) sed, secluso scæ-
dalo, poteris te gerere tanquam liberum ab ir-
regularitate ; quemadmodum & econtrâ, si ex-
teriùs iudicetur quidem nullam fuisse culpam
vel satis levem, tu autem conscius tibi sis gravi-
ter deliquisse, obligaberis ut verum irregularem
te gerere abstinendo à Sacris, &c. Vide Suarez
de cens. disp. 45. sect. 5. Denique in dubio, si
culpa illa gravis vel levis fuerit in cavendo abor-
tu vel homicidio de facto certò secuto, omnino
præsumendum te irregularem colliges *infra*.

749. Regulâ 1.

742 Idem porrò dicendum de abortu vel ho-
micidio casuali moraliter causato, jussu
consilio, inductione : Ut si v. g. mulierem

prægnanti mandes, vel suadeas actionem periculofam, gestationem gravis ponderis, ascensum arduum, saltationem immodicam, &c. ex qua prævides, & gravi culpâ non præcaves abortû securum. Et universaliter: quicumque alteri mandat, suadet, consulit, vel quomodolibet inducit ad actionem aliquam, seu licitam, seu quomodolibet illicitam, ac de se periculofam, ex qua prævidet, suspicatur, vel subdubitat, nec tamen sufficienter præcavet, secururam mortem alterius tertii; eâ securâ irregularis erit, si culpa in cavendo gravis erat: alias non. Et sic intelliges c. ult. de homicid. in 6. *Qui mandat aliquem verberari (licet expresse inhibeat, ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur) irregularis efficitur, si mandatarius fines mandati excedens, mutilet, vel occidat: cum mandando in culpa fuerit, & hoc evenire posse debuerit cogitare.* At quid si mulierî prægnanti suadeas, vel offeras ad abortum procurandum pharmacum nimis acre, undè continget matrem simul cum foetu extinguî: erisne bis irregularis ex duplici homicidio, uno voluntariò foetus, altero casuali matris; similiter si alicuî mandes vel suadeas occidere alterum, duellum inire, &c. contingat occidi ipsum mandatarium vel suatum, cum id posse contingere certè prævideris, nec sufficienter præcaveris, etsi non intenderis, erisne adhuc irregularis? Affirmant communius &, sine dubio probabilius ac tutius DD. Suarez, Navarr. Coninck, Sayrus,

aliisque citatis Diana p. 4. tr. 2. resol. 11. eo quod
hujusmodi actiones de se sint periculosa ad ho-
micidium, illud que illicitè causent. Negu-
verò non improbabiler *Turrianus*, *Herr-*
icus, *Joan. Prapostus*, quos citat & approbat
Lug. disp. 19. sect. 2. §. 2. n. 4. Ratio est: quia aliud
est mandare vel consulere, ut quis occidat,
quod, effectu secuto, semper secum trahit in-
regularitatem ex claro jure. Aliud est, manda-
do vel consulendo alterum solum periculo
mortis exponere, quod nullo claro jure secum
trahit irregularitatem. Excipit tamen testi-
mè *Lugo ibidem*, nisi quis eo animo & directè
intentione mandatum vel consilium dedisset al-
teri, ut ea occasione ipse occideretur: Quia enim
ratione David occidit Uriam gladio filiorum
Ammon? hoc tempore sine dubio futurus irre-
gularis.

743 Ex abortu casuali mixto indirectè tantum &
in causâ voluntatio non incurritur excommuni-
catio Sixti V. sive quis det operam rei licitæ, sive
illicitæ, & non sine gravi culpâ in cavendo, dum-
modò directè non intendat. Ratio est: quia ab-
ortus casualis quantumvis culpabiliter causatus,
directè tamen minimè intentus, non potest ta-
men dici *voluntariè procuratus*, seu *studius*
quasitus, qualem solum suo fulmine ferit Sixtus
Pontifex: Eademque est ratio de reservatione Cle-
mentis VIII. pro Religiosis: imò & Episcopali
pro Diocesanis. Non ergo eam censuram
reservationem incurrit parens vel maritus filii

vel uxorem prægnantem, sive justæ punitionis causâ, sive ex iracundiâ graviter percutiens non sine gravi culpâ, & prævisô abortûs periculo postea secuti, si eam non intendit. Neque maritus cum uxore, vel alius cum fœmina prægnante copulam nimîâ vehementiâ exercens abortu indè secuto, si eum minimè intendit, sed solum explere libidinem voluit. Quia licet talis fuisset in culpâ mortali, respectu abortûs causati, atque idè irregularitatem ex delicto abortûs casualis minimè effugiat; non tamen diceretur procurare abortum: verbum enim ipsum *procurare* significat studiosè & ex industriâ quærere, idèque directè & in se velle abortum. Atque propter eandem rationem nota hîc obiter, Episcopum posse dispensare in irregularitate ex eo abortu, sicut & quolibet homicidio casuali occulto indirectè tantum voluntario. Nam & Sixtus V. solum loquitur de abortu *voluntariè procurato*: & Concilium Tridentinum in facultate concessa Episcopis solum excipit *homicidium voluntarium*: quale simpliciter non potest dici casuale indirectè & imperfectè voluntarium: ut si mandes alterum iniquè verberari, mandatario excedente & occidente: si provocatus ad pugnam solum animo percutiendi accessisti, postea verò præter intentionem, ne occidereris, occidisti, &c. Ita Navarrus, Henriquez, Suarez, aliisque citatis Filliucius tr. 20. c. 3. q. 11. Layman. c. 12. assert. 4. in fine; rectè

addens, hanc resolutionem etiam servire po-
 Parochis, quibus homicidia reservari solent.
 tamen in conscientia foro consentienti boni
 credere possunt, siasserat, non habuisse se pro
 positum occidendi, sed solum v. g. revocandi
 postea verò necessitate compulsus occidisse,
 ne ipsemet occideretur, ejusmodi peccatum
 non debet reservatum censi, praesertim
 occultum sit; sin verò notorium, contra
 plerumque, ut examini Episcopi relinquitur.
 tur. Sic Layman. Eademque erit ratio in
 stro casu, ut jam innui.

Abortus merè casualis, simpliciter involuntarius.

744 **S**Equens nimirum ex actione alicujus seu licita, seu illicita, sed aut nullo modo praesentius, aut, si quid periculi praevisionem, sufficientem diligentiam adhibita, ne sequeretur, praecautum nec peccatum est, neque inducit excommunicationem Sixti V. sed neque irregularitatem, nisi forte in uno casu. Ratio clara est: Quia ubi nullum est voluntarium, nullum potest esse peccatum, & ubi nullum peccatum, nulla debet esse poena, praesertim censura: & quoad irregularitatem etiam certum est, quando quis dat operam rei licitae, v. g. Medicus medendo, maritus cognoscendo foetum in matris utero, si debitam adhibita diligentiam cavendo, nihilominus sequatur abortus, ex contrario Jure in simili. c. *Dilectus*. & seqq. de *Homo. id.* Atque etiam omnino verum est, quando quis dat operam rei illicitae, saltem non nimirum

periculosa ad abortum vel homicidium cau-
sandum. Ita communior Doctorum, quos ci-
tant, & sequuntur Filliucius *tr. 20. c. 3. q. 8.*
Tannerus *p. 3. disp. 6. dub. 11 n. 116.* Layman.
c. 10. n. 1. & 3. Dianap. 4. *tr. 2. resol. 20.* Ra-
tio est: Quia hæc irregularitas non incurritur,
nisi intercedat culpa homicidii: At in nostro ca-
su nulla est culpa homicidii: licet enim quis
peccet exercendo opus illicitum, abortus tamen
vel homicidium inde secutum est ei simpliciter
involuntarium, quippe de quo aut nullo modo
cogitavit, aut si cogitavit, debitam cavendi di-
ligentiam adhibuisse supponitur.

Contrarium tamen universim docent gra-748
vissimi Doctores, Navarrus, Covarruvias,
Sanchez, Valentia, alii permulti apud Tanne-
rum & Djanam citatos, probantque ex Jure.
c. Dilectus. c. Joannes. c. ult. eod. tit. ubi de-
cernitur, eum, qui dando operam rei licitæ adhi-
bita debita diligentia, homicidium casualiter fe-
cit, non esse irregularem: ergo à contrario ar-
gumento inferunt; omnis, qui dando operam
rei illicitæ homicidium fecit, irregularis erit: quod
argumentum, licet non apud Dialecticos, ta-
men apud Canonistas valere, ait Navarrus *c. 27.*
n. 219. Verum quidquid alias apud Canonistas
valeat illud argumentum à contrario sensu,
certè non debet valere in nostro casu; quia irre-
gularitas non incurritur, nisi in casibus Jure ex-
pressis; atqui contrarius ille sensus in illâ gene-
ralitate nullibi expressus est in Jure, quin oppo-
situm

fitum apertè colligitur ex c. *Quantum* ubi Pontifex declarat, eum, qui caballos, etiam si furtivos, abduxit, à quibus mulier collisa ortum fecit, furti quidem reum esse, attamen *voluntas illius non agnoscitur perniciose fuisse, non potest addici, & occidi per leges*; quam mirum (ut notat Glossa ibidem) mulierem, sibi caveat pramonuit: aut fortè periculum omninò non advertit. Quidni eadem sit ratio de irregularitate ex delicto? Videamus ergò, ut aliquid saltem particulare exprimatur in Jure.

746 Communis exceptio est: nisi actio aliqua ipsâ ratione illicita seu prohibita sit in Jure, quod cum periculo mortis inferendæ conjuncta esse solear: quâ ratione Clericis & Monachis in Sacris constitutis graviter prohibetur usus chirurgicæ per sectionem, & adustionem *sententiam, ne Clerici vel Monachi, ubi inter alias prohibitiones cooperationis ad mortem dicitur. Nec ullam Chyrurgiam artem Subdiaconus, Diaconus vel Sacerdos, exerceat, adustionem vel incisionem inducit.* Atque adeo, si contra hanc prohibitionem Clericus vel Monachus in Sacris constitutus exerceat Chyrurgiam per incisionem vel adustionem etiam omni adhibitâ diligentia & cautela, ne mors sequatur, ea nihilominus præter omnem intentionem mere casualiter secutâ, irregularis erit, secundum Doctorum communem consensum & intellectum. c. *Tua nos, de homicid.* ubi Pontifex requisitus, Atne irregularis, & à Sacris arcendus quidam Mo-

Monachus Chyrurgicus, qui mulieris tumorem guturis curare volens ferro incidit, expresse pramonens, ne se vento exponat, ne forte ventus subintrans causam mortis adferret: illa neglecto salutari mandato, messis causâ, vento se exposuit, eoque intrante scissuram, multum sanguinis effundens diem suum obiit (En tibi, omni adhibitâ cautelâ homicidium merè casuale & omninò involuntarium. Simile quid facile posset contingere in nostro casu quoad abortum) Respondit Pontifex: *Fraternitati tuae respondemus, quòd licet ipse Monachus multum deliquerit alienum officium usurpando, quòd sibi minimè congruebat: si tamen causâ pietatis, & non cupiditatis id egerit, & peritus erat in arte Chyrurgia, omnemque studuit, quam debuit diligentiam adhibere, non est ex eo, quòd per culpam mulieris contra consilium ejus accidit, adeò reprobandus, quòd non post satisfactionem condignam, cum eo misericorditer agi possit, quòd Divina Officia valeat celebrare; alioquin interdicienda est ei Sacerdotalis Ordinis executio in rigore.* Sic Pontifex. Quamvis autem tale non sit verum formale homicidiũ, censetur tamen homicidium ex interpretatione Juris, ob reverentiam Sacrorum, ad irregularitatem inducendam sufficiens, ut notat Filliucius cit. q. 10. Nihilominus talem adhuc ab irregularitate non improbabiler liberant Coninck, Joannes Praepositus, eosque citans Tamburinus hic c. 15. §. 4.

num. 11. & licet ante pluribus locis contrarium etiam secutus est Diana part. 11. res. 7. resol. 8. apud eundem. Idque ex alio diverso intellectu illius apicis, quem suggeret Gladius ibid. V. alioquin, id est, si non erat peritus, non adhibuit diligentiam, quam debuit, aut ex cupiditate fecit: tunc scilicet non dicenda est in sacerdotalis Ordinis executione in rigore: ergo alias non, si erat arte peritus, adhibuit debitam diligentiam, &c. Sed in premissis ego non ausim recedere à communissimo intellectu illius Sacri Canonis.

647 Exceptio alia necessaria est: nisi actio illa licita de se, aut in his circumstantiis personarum, loci, temporis, instrumentorum &c. hic & nunc adeò sit periculosa ad abortum vel homicidium causandum, vel ita connexa cum periculo abortus vel homicidii, ut nemo nisi stultus vel mentis impos exerceat talem actionem, quin velit occidere vel abortum procurare; sed adeò ut peccet contra jus naturæ præcisè ratione periculi occidendi, cui ita operans hic & nunc se exponit: ut si ferias punctim circa pectus, casum in capite, si fuste percutias in capite præsertim personæ teneræ vel pueri, aut in nostro casu ita vehementer percutias, tundas, terreas mulierem gravidam, ut percussio vel metus incussio adeò sit manifesta causa abortus vel mortis, ut percutiens vel metum incutiens cujusvis prudentis arbitrio reputetur, perinde ac si abortum vel homicidium vellet ac intendere.

tet (ut benè explicat Molina *tomo 4. tractat. 3. disp. 3. num. 6.*) secuto abortu vel homicidio, utique omnium calculo pronuntiandus erit irregularis, idque ex delicto homicidii voluntarii, non casualis. Quamvis enim eo casu, tu directè actu formali & explicitè non intenderes occidere, vel abortum procurare, sed solum v. g. acrem vindictam sumere: Attamen ipso facto (nisi stultus sis) tacitè vis, & semper præsumeris in causâ tam periculosâ voluisse malitiosè ipsum abortum vel homicidium; etenim impossibile videtur, quòd homo mentis compos tunc periculum tam manifestum non advertat: & si advertas, nec caveas imò nec cavere possis, nisi desistendo ab actione tam periculosâ, nec tamen desistas, quid tandem aliud velle potes, quàm occidere? Posito tamen raro casu, quo talia agendo, bonâ fide reverâ nullum mortis periculum advertens, aut quid advertas, sufficienti cautelâ excludere conatus, abortum vel homicidium revera nullo modo intendisses, coram Deo & in conscientia te non fore irregularem, cum aliis meritò pronuntiat Tamburinus *c. 15. §. 2.* Nam in foro externo te semper præsumendum irregularem non est dubium, ut in simili innui *supra num. 741.*

Tandem quid de abortu vel alio homicidio ⁷⁴⁸ merè casuali ex errore facto? Titius adulter, præter uxorem etiam ancillam imprægnavit, sed ad evitandam infamiam, & pœnas, potior nem abortivam præparavit ancillæ: quæ contra

eius intentionem per errorem potata ab una
 pręgnante, eam abortire fecit fœtum diu
 matum. Causa venenum paravit inimico, &
 simili errore, potatum ab alio amicissimo, cum
 brevi extinxit, & ita in similibus? Certe
 talem non committere homicidium formaliter,
 ac proinde ex illo homicidio merè casuali
 & materiali, nec in casu nostro, aut si alius
 clericus fuisset, excommunicationem Sacerdoti
 V. vel Canonis incurrere. Communis DD.
 Sanchez l. 9. de Matrimon. disp. 32. n. 27. Molina,
 Coninck, Fragosus, Fagundes, Portellus
 eosque citans Diana part. 9. tract. 4. resolut.
 31. Tamburinus l. 6. Decalogi c. 4. §. 3. num.
 26. Ratio est; quia quamvis talis principali
 intentione procurandi hunc abortum, aut occi-
 dendum hunc hominem, peccaverit gravissime,
 alius tamen abortus secutus, aut aliud homici-
 dium est ei simpliciter involuntarium, ideoque
 sicut à culpa, ita & à pœna homicidii vacans.
 At quid si uxor potionem illam potasset marito
 inspiciente, sed monere vel contradicere non
 audente? Idemque est in alio casu veneni pota-
 ti. Resolvit optimè Lugo disp. 8. de iust. §. 6.
 num. 86. in simillimo casu sibi proposito, his
 omnino verbis: Quidam ut alium occideret,
 cum veneno infecit, quam illi in prandio ap-
 posuit: quidam autem, qui proximè affidebat,
 licet venenatę pulchritudine allectus, eam vi-
 cino arripuit, quod dum delinquens adverteret,
 dissimulavit, ne se ipsum, suumque malefici-
 um

proderet, ac permisit amicum illum comedere, qui postea veneno interiit. Censui hunc non fuisse homicidam vel irregularem: quia periculum non prævidit, & postea non tenebatur, cum tanto periculo impedire damnum; quod cum non fuerit intentum, nec prævisum, non fuit ejus causa, qui sicum venenavit, sed per accidens & præter intentionem evenit, licet ex actione illicitâ & injustâ erga illum, quem occidere volebat, non tamen injustâ erga eum, qui occisus est. *Hæc Lugo.* Eadem omninò ratio est de potionibus ab uxore, vidente marito, potata. Eademque ratione resolvendum de mandante vel procurante abortum fieri vel homicidium per alium, si mandatarius, vel commissarius per errorem aliam pro alia abortire faciat, alium pro alio occidat: eoque casu à mandante non incurrir irregularitatem ex voluntario homicidio indispensabilem. Episcopo, responsum est à Cardinale Caraffa Episcopo Hieracensi anno 1587. ut habetur in novissimis editionibus Concilii Tridentini *ad Sess. 14. c. 7. de reform.* Pro abortu, vel quovis homicidio dubiè causato.

REGULA I.

Quoad Irregularitatem.

Quandoque constat *de corpore delicti*, 749 seu ipso homicidio facto ex aliqua tua actione vel cooperatione, quando nimirum certum est, factum animatum abortitum, aut alium modo

hominem esse mortuum vel occisum, te alio modo concurrente, dubitatur autem solum, si tua actio vel cooperatio fuerit efficax, vel sufficiens ad causandum abortum vel homicidium, quod fortè etiam aliundè, seclusa tuâ actione vel cooperatione, causatum fuisset, irregularis omninò habendus es, & interim à Sacris abstinerere debes. Ita enim expressè statuunt sacri Canones *rit. de homicidio*. Imprimis c. 12. *audientiam*. Posito casu de Presbytero, pro correctionis causâ famulum cingulo percutiens eultrò, vaginâ cingulo appensâ, elapso vulnere, qui postea à vulnere quidem convalescens, superveniente alia infirmitate, obiit. Dubitatur autem, utrum mors ex vulnere, an verò ex morbo superveniente tantum secuta sit, & idem Presbyter ut irregularis à Sacris arcendus sit. Respondet Pontifex Clemens III. quòd sic: *si appareat, illum aliâ infirmitate obisse: cum in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem*. Rursus cap. 18. *Significasti*, posito alio casu de Presbytero, qui furem Ecclesiæ ornamento auferentem ligone percussit, postea à supervenientibus Parochianis cum gladiis & fustibus penitus occisum. Hinc orto dubio: an ex solis percussionibus Parochianorum, an verò ipsius Parochi obierit, ideòque Sacerdos censendus sit irregularis? Respondet Pontifex Innocentius III. *in hoc dubio tanquam homicida debet haberi Sacerdos, etsi fortè homicida non sit, à Sacerdotali Officio abstinere debet; cum in*

Secl. IV. De abortu fœtus inanimati. 765

casu cessare, sit tutius, quam temere celebrare, pro eo, quod in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur. Tandem c. penult. *Petitio tua.* Proponit Clericus casum, se cum cæteris Clericis & Laicis occurrissè irruentibus in castrum hostibus Dominicæ Crucis, hinc inde occisis plurimis, se quoque aliquos percussisse, dubitare autem de alicujus occisione, ideoque irregularitate contractâ: Respondet idem Pontifex: *Mandamus quatenus, si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordeat, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cum sit consultius in ejusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare.* Ita sacri Canones.

Consimiles casus certæ irregularitatis sub al-760
legatis Canonibus manifestè comprehensi possunt esse varii. Titius v. g. venenum porrexit cuidam, ut interiret, & illo inscio aliud efficacius venenum propinatum fuit: dubitat ergo Titius, an venenum suum efficax fuerit ad mortem, nec ne, an potius alterius venenum solum mortem causârit: secutâ morte irregularis est. Cajus applicavit causam v. g. pharmacum, ad abortum fœtus animati effectum & vero homicidio secuto, postea dubitat, an causa illa vel potio à se applicata fuerit sufficiens & efficax ad causandum abortum, an verò causatus fuerit ex vi alterius causæ, ut violentâ compressione prægnantis: omninò habendus est irregularis. Item si consilium dedisti Titio ad occi-

occidendum Cajum, homicidio jam pat-
 comperis, Titium capitales gessisse inimicitias
 adversus eundem Cajum, eique jam alias mor-
 tem minatum vel machinatum: dubitas ergo
 num is occiderit motus ex vi tui consilii, an so-
 lum ex privata inimicitia; aut similiter in nostro
 casu, suasisisti Titiae, à te vel alio imprægnata, pe-
 cere abortum foetus animati, effectu secuto, in-
 telligis eam jam antea abortum attentasse, do-
 bitasque similiter de efficacia tui consilii. Irre-
 gularem te pronuntiant sanè communiter Do-
 ctiores apud Dianam *p. 7. tr. 5. resol. 26.* ex in-
 tellectu eorundem SS. Canonum. Attamen-
 cum Sacri Canones allegati in dubio homici-
 dii irregularitatem statuantes, & in re odiosè
 strictè interpretandi, expressè solum loquuntur
 de homicidio dubiè, sed physicè patrato, ut in-
 tuenti patet, satis probabile est, non debere ex-
 tendi ad homicidium dubiè, sed moraliter tan-
 tum causatum ex tuo consilio, suasu, consen-
 su, in modò dictis & similibus casibus. Ita Tan-
 bur. hic *c. 5. à n. 11.* citans Suarez, utrumque
Sanchez, Azorium, Merollam, Gibelinum
Joan. Prepositum, aliosque citantem Dianam
p. 11. tr. 6. resol. 24. & 25. (quam partem ego
 nondum vidi.) Ratio jam insinuata est. Irre-
 gularitas enim hæc imponitur homicidio dubiè
commissio: at valde differunt homicidium com-
 mittere, & ad homicidium dare consilium, vel
 moraliter tantum concurrere: ergò probabile
 valde est, eam irregularitatem, utpote poenitentiam

& ideo stricte interpretandam, non extendi ad consulentem & dubitantem, an suo consilio moraliter verè influxerit in homicidium. Et hinc sit

REGULA II.

Quoad eandem Irregularitatem.

Quandocunque non constat, sed verè dubita-
tur de ipso corpore delicti, utrum revera
abortus foetus animati, aliudve homicidium vel
mors hominis ex tua actione vel cooperatione,
seu physica, seu morali, ad causandum illud facta
securum sit, nec ne; post factam diligentem in-
quisitionem dubio perseverante, nulla timenda
est irregularitas. v. g. scit aliquis percussisse gra-
viter, vulnerasse hominem, explodisse in hostem
in bello seu justè seu injustè: dubitat autem in-
vincibiliter, an inde mors secuta sit: scis te alte-
ri mandatum, consilium, consensum vel auxilium
præbuisse ad aliquem occidendum; dubitas si-
militer, an is obsecutus, reipsa occiderit; an verò
poenitens omnino intermiserit: aut si fortè inva-
sit, percussit, vulneravit, num ex eo vulnere mor-
tuis fuerit, an verò convaluerit: & denique in
casu hostro: scio me causam applicasse, consi-
lium dedisse vel auxilium, aut aliter induxisse
fœminam ad abortum procurandum, dubito au-
tem, an omnino abortus aliquis secutus sit, aut
si constet, abortum aliquem esse secutum, dubi-
tatur, & neque ex die coitus, neque ex signis ma-
teriae ejectæ, neque aliundè constare potest.
ideo

num foetus jam fuerit animatus, & ab homicidio patratum, nec ne? &c. Taliter quam, dubitans, debet quidem omnem modum diligenter possibilem diligentiam ad inquirendam veritatem, & interim quamdiu suspensum perest veritatem cognoscendi, abstinere a Sacris, quantum potest sine scandalo vel alio gravi incommodo: quod si tandem adhibita fructu diligentia dubium invincibile perseveret, irregularitatem secure ne timeat, seque eam poenitentium verum credat. Ita universaliter contra Navarrum, Sotum, Sanchez, Molinam, & omnium communem Doctorum, maxime quoad dubium de animatione foetus aborti, apud Dianam mutandum, jam tenet communis & tota Recentiorum sententia, quos citant & sequuntur Franciscus Bardi *de conscient. discept.* 6. c. 7. §. 4. Tambur. *cit.* c. 5. §. un. & l. 1. in *Decal.* c. 3. §. 1. *Irregularitas* n. 2. aliisque relatis probabiliter censet Diana p. 4. tr. 2. resol. 16. & p. 7. tr. 5. resol. 24. Ratio sufficientissima sumitur ex duplici principio; Unum est: *Non est ponenda irregularitas, nisi in casibus jure expressis*, saepe cit. c. 1. qui de sent. Excomm. in 6. Alterum est: *Oportet ea restringi convenit, non ampliari*: juxta Reg. 15. in 6. Atqui Canones allegati omnes (ex quorum constitutione praecise inducitur irregularitas in dubio homicidii) expresse loquuntur solum in casibus, quibus constabat de corpore delicti, seu homicidio patratum, atque in subjecto certo capaci mortis, & solum dubitabatur de cooperationis vel causae po-

sitæ efficacîâ vel sufficientiâ ad mortem; seu, à quo, variis concurrentibus, mors sit illata: ergo sacri illi Canones non sunt extendendi ad casus nostros longè diversissimos, quibus de ipso corpore delicti seu homicidio vel morte causatâ ambigitur invincibiliter.

Regula hæc universaliter vera est in quocun-
que dubio. I. Non tantum in dubio *Facti*, quando scilicet dubitatur de ipso homicidio facto, de quo hætenus locuti sumus, sed etiam, & multò magis, in dubio *Juris*, quando nimirum dubitatur, an pro tali facto irregularitas aliqua decreta sit, aut non? nisi dubiè, ambiguè vel obscurè habeatur: sic enim in jure expressa non est. II. Non est tantum in dubio *negativo*, quando videlicet intellectus merè anceps hæret, nullam habens rationem probabilem inclinandi in unam vel alteram partem, an sit, nec ne homicidium commissum: tunc etiam poteris eligere quamlibet partem etiam tibi faventem, etiamsi oppositæ rationes probabiliiores videantur: sequendo enim probabilem sententiam semper prudenter te geris; juxta communem doctrinam in materia de conscientia. III. A fortiori securus eris, si habeas rationem probabilem pro te v. g. homicidium non esse secutum, & solum negativè dubites de opposito, nulla apparente ratione probabili in oppositum. IV. Contrà verò, si adsint rationes probabiles contra te, v. g. prudenter judicas te reverà occidisse, & solum negativo dubio ambigis, fortè non occidisse, nullâ habitâ ratione

770 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. IV.*
 probabili, unde iudices ex tuâ actione, consilio
 auxilio mortem non esse secutam, prout fuit in
 casu supra allato, *c. per irio tua*: & esset, si aliquem
 à te globò tactum videres ex equo ruentem, &
 nullo indicio vel ratione probabili appareret,
 mortem evasisse: Atque in nostro casu, si puer-
 macum efficax applicasti ad cauendum abortum
 foetus jam certò animati, & postea similiter mo-
 rè negativè ambigas de effectu secuto: In his
 similibus casibus te irregularem habendum, me-
 ritò declarant Thomas Tamburinus *cit. c. 5. §. 1.*
un. num. 17. rationem dans: Quia tunc pruden-
 ter apparet tantum ratio incursus in irregularita-
 tem; & nulla apparet ratio evasionis seu libera-
 tionis ab illa: & P. Thesaurus apud Dianam *cit.*
p. 7. tract. 5. resol. 25. rationem dans: *Quia licet*
facta in dubio non presumantur, fallit, quando
sunt solita fieri. L. ult. C. de fid. Instr. Mascardus
conclus. 732. n. 5. & 7. Sic ille.

REGULA TERTIA.

*Quoad Excommunicationem & alias po-
 nas universim.*

753 **I**N omnibus Juribus & Legibus poenali-
 bus etiam censurarum & irregularitatum: non
 tantum in dubio *Juris*, quando dubitatur, an
 pro tali facto vel casu aliqua poena, censura, irre-
 gularitas quaecunque lege, decreta sit: sed etiam
 in dubio *Facti*, quando verè & invincibiliter du-
 bitatur, an quis commiserit tale Factum, propter
 quod constat decretam esse poenam, censuram,
 irregularitatem, nemo censendus est ligatus

exceptâ solâ irregularitate ex delicto homicidii voluntarii, constante corpore delicti. Communis jam & secûra sententia, quam cum allis allegatis, docent Suarez de cens. disp. 5. sect. 5. & 6. Sanchez l. I. Moral. c. 10. latissimè. Filliucius tract. 20. c. 4. Layman. lib. 1. tr. 1. c. 5. n. 39. Franciscus Bardi de conscient. discept. 6. c. 7. §. 2. Ratio est: quia in dubio factum non præsumitur: & specialiter: *Nemo in dubiis præsumitur deliquisse. L. meritò ff. pro socio.* Ergo delictum aliquod factum vel eventu completum fuisse, indèque consequens pœna, non præsumi, sed demonstrari debet. Deinde leges pœnales & censuræ tantum ferunt delictum simpliciter: sed delictum dubium non est delictum simpliciter. Certè pœna ordinaria statuta delicto certo non est imponenda delicto dubio, sed alia arbitraria seu extraordinaria, secundum qualitatem dubii. Tandem omnia Jura clamant: *Reum dubium esse absolvendum. In dubio neminem condemnandum: In pœnis benigniorem interpretationem faciendam. Odia restringi, favores, ampliari oportere.* Quæ sicut in aliis legibus pœnalibus, ita sanè etiam in censuris, & irregularitatibus ex delicto (nisi ipsa Jura aliud exprimant, prout exprimunt in solo casu in regula excepto) & foro conscientie locum habere debent: quòd si enim Judex neminem punire debet, sed absolvere, si delictum, ob quod Juris pœna decreta est, dubium, vel sufficienter cognitum non sit: multò minùs in foro conscientie aliquis seipsum condemnare & pœnam

nam in se exequi tenetur, v. g. abstinere à Sacramento
 tanquam excommunicatus, suspensus, irregularis,
 donec delictum certum & exploratum sit. Ut
 ut, si verè dubites, an homo ille Clericus sit
 quem percussisti, quamvis temerè percussisti
 non sine suspitione vel formidine esse forè Cleri-
 ricum? si tamen postea veritatem deprehen-
 dere non possis, non debes te excommunicatum
 reputare: quia licet constet de percussione,
 tamen constat de percussione Clerici, quæ
 eâ censurâ punitur, *can. si quis suadente*. Simi-
 ter si quis etiam temerè & malâ fide sacrum Or-
 dinem suscepit, dubitans v. g. utrùm ætatem re-
 quisitam habeat, an legitimè natus sit, an
 unica virgo accesserit, &c. si postea veritatem
 deprehendere non possit, non est censendus
 irregularis, ac suspensionis censuram incurrisse
 quamvis sic temerè accedens & suspicans pe-
 caret, & perseverante dubio, nisi necessitas su-
 geat, à sacro ministerio abstinere debeat, donec
 certior fiat, quamdiu nimirum certorem fore
 posse spes est. Ex communi Layman. *cit.* §. 4. n.
 38. Sic tandem in casu nostro quomodolibet
 figurabili: sive dubiretur, an ex tua actione
 cooperatione reverà abortus aliquis secutus fu-
 erit nec ne: sive constet abortum esse factum, dubi-
 tetur autem invincibiliter, fueritne foetus
 animatus nec ne: sive etiam constet fuisse ani-
 matum, dubitetur autem similiter, an reipsa
 vi tuæ actionis vel cooperationis, jussionis, con-
 sili, medii applicati causatus fuerit, an aliunde

Secl. IV. De abortu fœtus inanimati. 773

securè censeas, te liberum esse ab excommuni-
catione, aliisque pœnis tam Constitutionis Six-
tinæ, quàm Juris communis *secl. 2.* explicatis :
semper enim dubitas, an comiseris delictum
illud, propter quod decreta est ejusmodi pœna.
Excipe tamen id ipsum, quod *n. 752. num. IV.*
exceptum est.

Et hætenus de Matrimonio, & annexis, ac
de fœdo *Abortu*, ad pulchram tamen DEI Glo-
riam, ut sit & maneat

A B O R T U
Solis usque ad Occasum
LAUDABILE NOMEN
DOMINI.

IN